

Капітальні інвестиції у I кварталі 2019 року

Нарощування обсягів капітальних інвестицій в Україні триває вже четвертий рік поспіль (з IV кварталу 2015 року) зважаючи на високу активність вітчизняних інвесторів – бізнесу і державної влади, що формує основу для підвищення конкурентоспроможності та позитивні очікування щодо перспектив майбутнього розвитку країни.

Так, у I кв. 2019 р. зростання обсягів освоєних капітальних інвестицій становило **17,8%** незважаючи на їх рекордні обсяги у I кв. 2018 р. (37,4%).

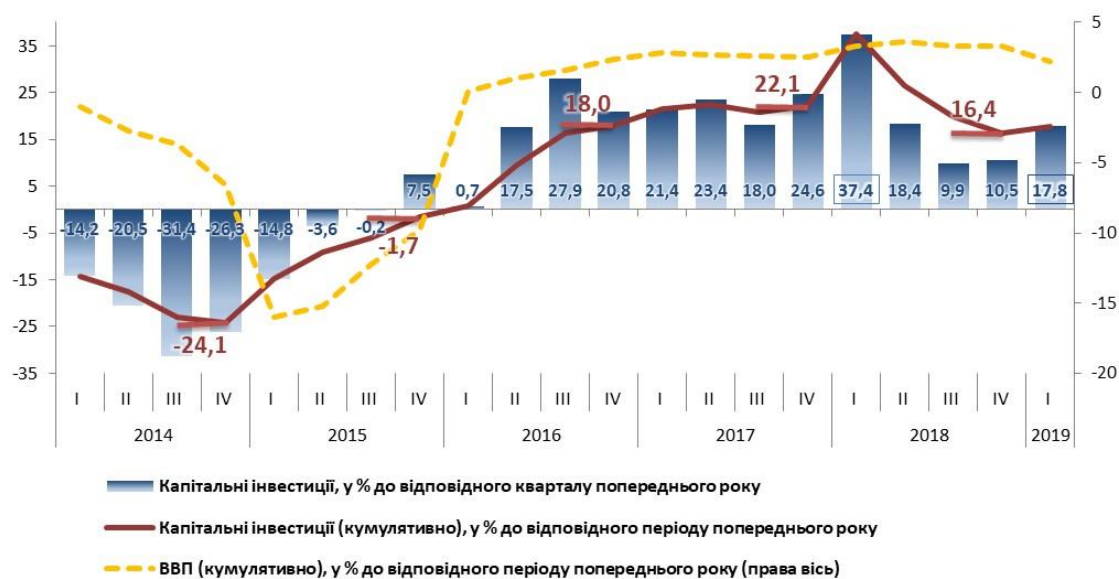
Високий рівень інвестиційної активності у I кв. 2019 р. формувався в умовах продовження реформування економіки, відновлення та збереження відносно макроекономічної стабільності, активізації кредитної діяльності (як вітчизняних, так і іноземних банків), продовження проведення оновлення та модернізації державних інфраструктурних об'єктів, зменшення інвестиційних ризиків та підвищення інвестиційної привабливості. Незворотність впроваджуваних реформ, інтеграційний рух України до європейського співтовариства мали своє відображення у продовженні підвищені мотивації суб'єктів економічної діяльності до капіталовкладень.

Джерелами росту виступали ресурси сектору нефінансових корпорацій, кредити банків та інших позик, а також кошти населення на будівництво житла, **драйверами** – переважно підприємства промисловості, а також транспорту, державного управління й оборони.

У подальшому в інвестиційній сфері очікується збереження позитивних тенденцій. Разом з тим, до кінця 2019 рік очікується уповільнення інвестиційної активності, що властиво для початку нових інвестиційних циклів, а також наявність невирішених проблем на ринку іпотечного кредитування та політичною невизначеністю.

“I кв. 2019 р. продемонстрував високі темп освоєння капітальних інвестицій незважаючи на рекордну базу порівняння минулого року (17,8% у I кв. 2019 р. проти 37,4% у I кв. 2018 р.)”

Рис. 1. Динаміка освоєних капітальних інвестицій та ВВП, %

Джерело. Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку

Примітка. Обсяги капітальних інвестицій за результатами I кварталу 2019 року становили 13,7% від ВВП (номінальний обсяг ВВП – оцінки Мінекономрозвитку) порівняно з 12,6% у I кварталі 2018 року.

За джерелами фінансування

У I кв. 2019 р. джерелами фінансування виступали ресурси сектору нефінансових корпорацій (74,1% від загального обсягу капінвестицій), кредити банків та інші позики (9,1%), кошти населення на будівництво житла (7%).

Ресурси сектору нефінансових корпорацій – залишаються **основним джерелом фінансування інвестицій**, хоча через певні складнощі у виробничій діяльності окремих підприємств промисловості (у т.ч. логістичні проблеми та зростання витратності) у I кв.

2019 р. було зафіксовано скорочення обсягу прибутку прибуткових підприємств, що безпосередньо позначалось на **зниженні частки власних коштів підприємств** у загальному обсязі освоєних капітальних інвестицій (**до 74,1%** від загального обсягу капінвестицій проти 76,2% у I кв. 2018 р.).

Довідково. За даними Держстату за січень-березень 2019 р. обсяг прибутку, отриманого підприємствами, становив 152,5 млрд грн., що на 6,8% менше за результати січня-березня 2018 р. При цьому прибуток прибуткових підприємств промисловості (43,2% загального обсягу одержаного прибутку підприємствами) скоротився на 25,8%.

Поряд з тим, за даними Держстату у I кв. 2019 р. індикатор економічних настроїв оцінено на рівні 104,8 проти 105,8 у I кв. 2018 р., при цьому обсяг промислового виробництва скоротився на 0,9% проти зростання на 2,9% у I кв. 2018 р.

Кредити банків та інші позики – друге за обсягом **джерело фінансування капітальних інвестицій (9,1% у I кв. 2019 р.** проти 8,4% за I квартал 2018 р.), частка якого продовжує поступово зростати після суттєвого зниження її рівня у 2016-2017 роках (у реальному секторі економіки активізація діяльності та відновлення зростання розпочались ще у 2016 році, тоді як банківська система все ще переживала наслідки кризи). Особливістю I кв. 2019 року було те, що зафіксовано не лише зростання кредитних позик від міжнародних банків (зокрема, підприємств енергетики), а й відбулось збільшення обсягів нових наданих кредитів вітчизняною банківською системою в умовах макроекономічної стабільності, зміцнення національної грошової одиниці та позитивних очікувань щодо перспектив розвитку.

За даними НБУ обсяг нових кредитів, наданих нефінансовим корпораціям, із строком погашення від 5 років за I кв. 2019 р. збільшився майже в 1,6 рази (порівняно з обсягом кредитів, виданих за I кв. 2018 р.), проти скорочення на 20,2% за I кв. 2018 р., при цьому середній рівень процентних ставок становив 10,4% проти 13,5%.

Довідково. У I кв. 2019 р. рамках реалізації Угоди з норвезькою компанією NBT, французькою компанією Total Eren та Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР), яку Україна підписала у січні 2019 року під час Всесвітнього економічного форуму в Давосі, виконується проект з будівництва вітрової енергетики “Сиваш” на Херсонщині. Пакет документів передбачає фінансування на 150 млн. євро будівництва найбільшої вітрової електростанції в Україні та однієї з найбільших вітроелектростанцій Європи загальною вартістю близько 400 млн євро. Джерело. www.eu-ua.org.

Також реалізується проект з будівництва сонячної електростанції в Миколаївській області (нова СЕС (ТОВ “Інгулець-Енерго 2”) з потужністю 57,6 МВт), фінансування якого здійснюють, в тому числі, Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) і Чорноморський банк торгівлі та розвитку (ЧБТР), (обсягом 19,1 млн євро кожен). Проект реалізується в рамках затвердженої ЄБРР III Програми фінансування альтернативної енергетики в Україні (USELF III) з загальним обсягом 250 млн. євро. Джерело. www.ua.interfax.com.ua

Кошти населення на будівництво житла – третє за обсягом **джерело фінансування капітальних інвестицій** (частка у структурі капітальних інвестицій зменшилась порівняно з I кв. 2018 р. на 1,2 в.п. до **7%**). Так, зниження житлового будівництва відбувалось на тлі значної пропозиції новозбудованого житла у попередні періоди, з одного боку, а з іншого, недостатнього платоспроможного попиту з боку населення, у тому числі через низький рівень іпотечного кредитування.

Довідково. У I кв. 2019 р. обсяг житлового будівництва зменшився на 8,2% порівняно з I кв. 2018 р., при цьому площа прийнятого в експлуатацію житла, без урахування площі прийнятої відповідно до Порядку¹ зменшилась на 9,1%.

За даними НБУ у I кв. 2019 р. 90% опитаних фінустанов указали на зменшення чи незмінність іпотечних кредитів, що в т. ч. стримувалося низьким захистом прав кредиторів, високим обсягом проблемної заборгованості.

У загальному обсязі капітальних інвестицій також продовжує зростати частка **бюджетних коштів (1,7 в.п. до 5,9%**, що було найвищим значенням починаючи з 2007р.) зважаючи на активне проведення оновлення та модернізації державних інфраструктурних об'єктів (зокрема, транспортної інфраструктури), а також необхідність інвестування в сектор державного управління і оборони, обов'язкового соціального страхування на тлі військового протистояння у східних регіонах.

“основне джерело фінансування інвестицій – власні кошти підприємств, при цьому, значно зросла частка інвестицій за рахунок кредитів банків та інших позик та коштів бюджету”

¹ - Порядок прийняття в експлуатацію індивідуальних житлових, садових, дачних будинків та ін., що за класом наслідків належать до об'єктів з незначними наслідками (СС1) – Наказ Мінрегіону від 03.07.2018 №158.

Довідково. За даними Держказначейства у I кв. 2019 р. обсяг капітальних видатків зведеного бюджету зріс на 37,4% порівняно з I кв. 2018 р. Їх частка у загальному обсязі видатків склала 3,5% порівняно з 2,9% у I кв. 2018 р.

Зокрема, відповідно до “Звіту про використання коштів державного дорожнього фонду” у I кв. видатки фонду зросли на 31,8% і становили 5,8 млрд грн.

Кошти іноземних інвесторів, частка яких на тлі зниження інвестиційних ризиків та покращення інвестиційної привабливості **збільшилася до 1,3%** у структурі капітальних інвестицій за I кв. 2019 р. порівняно з 0,3% за I кв. 2018 р.

За даними НБУ, за I кв. 2019 р. приплив прямих іноземних інвестицій становив 0,8 млрд. дол. США проти 0,4 млрд. дол. США за I кв. 2018 р.

Довідково. Вже другий рік поспіль Індекс інвестиційної привабливості України ЕВА тримається на рівні вище трьох (3,07 у II півріччі 2018 року), тобто вийшов з негативної площини, хоча і досі не досяг значення 2010 року (3,4 балів).

Україна за 2018 рік піднялася на 3 позиції і займає 131 (з 174) місце в рейтингу інвестиційної привабливості країн світу BDO International Business Compass (IBC).

У рейтингу Doing Business 2019 Україна піднялась на 5 позицій, зайнявши 71 місце (з 190 країн). Україна змогла показати прогрес у питанні отримання дозволів на будівництво, піднявшись на 5 пунктів до 30 місця, у забезпеченні виконання контрактів – на 25 пунктів до 57 місця, у питаннях захисту інвесторів – на 9 пунктів до 72 місця.

У березні 2019 року Fitch Ratings підтвердило довгостроковий рейтинг України в іноземній валюті на рівні “В-” зі стабільним прогнозом.

Варто зазначити що серед основних факторів, що певною мірою стримують приплив прямих іноземних інвестицій в Україну, лишаються такі як: триваючі військові дії на території України, невирішення питання вільного обігу землі, політична невизначеність, гальмування проведення великої приватизації, окремі обмеження руху капіталу, недовіра інвесторів до судової системи.

Табл. 1. Структура капітальних інвестицій за джерелами фінансування, % до загального обсягу

	I кв. 2018 р.	I кв. 2019р.
кошти бюджету	4,2	5,9
власні кошти підприємств	76,2	74,1
кредити банків інших позик	8,4	9,1
кошти іноземних інвесторів	0,3	1,3
кошти населення на будівництво житла	8,2	7,0
інші джерела фінансування	2,7	2,6

Джерело. Держстат

За видами економічної діяльності

Зростання обсягів освоєних капітальних інвестицій спостерігалось у більшості агрегованих видів економічної та промислової діяльності.

Зокрема, у добувній промисловості і розробленні кар'єрів (позитивний внесок якої до загального зростання капітальних інвестицій за I кв. 2019 р. оцінено на рівні 5,3 в.п.), переробній промисловості (3,7 в.п.), постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (2,9 в.п.), транспорті, складському господарстві, поштовій та кур'єрській діяльності (1,9 в.п.), державному управлінні й обороні, обов'язковому соціальному страхуванні (1,9 в.п.).

На тлі загострення конкуренції на світових ринках, що вимагає оновлення виробничих потужностей, відбувалось зростання обсягів освоєних капітальних інвестицій особливо серед підприємств гірничо-металургійного комплексу (загальний внесок 7,2 в.п.).

Довідково. В березні 2019 р. на найбільшому гірничо-металургійному підприємстві України ПАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” стартувала ремонтна кампанія доменних печей. Було проведено інтенсивний капремонт III розряду доменної печі № 6, де замінили засипний апарат і скіпи головного підйому, а також відремонтовано повітрянагрівачі та обладнання ділянки шихтоподачі. Також відремонтовано газоочисні установки, що дасть можливість знизити вплив на навколишнє середовище та покращити умови праці на робочих місцях. Витрати компанії на капремонт цієї печі склали 112 млн грн.

“частка фінансування за рахунок коштів іноземних інвесторів збільшилась на тлі позитивно високих індексів інвестиційної привабливості, які утримують свої позиції”

“зростання обсягів освоєних капітальних інвестицій продемонструвала переважна більшість агрегованих видів економічної та промислової діяльності”

Внесок підприємств гірничо-металургійного комплексу у зростання капітальних інвестицій склав 7,2 в.п.

У II кварталі 2019 року близько 240 млн грн “АрселорМіттал Кривий Ріг” направив на капремонт III розряду доменної печі № 9 – найбільшої на меткомбінаті. На цій домні планують замінити холодильні плити шахти печі та засипний апарат, виконати ремонт кожуха, торкретування шахти печі та заливку горна вогнетривким бетоном. Плановий ремонт дозволить доменній печі № 9 стабільно відпрацювати ще два роки до початку її повної модернізації, що запланована на 2021 рік.

Джерело. www.ukraine.arcelormittal.com

Металургійний комбінат “Азовсталь” Групи Метінвест продовжує будівництво насосної станції хімоочищеної оборотної води для охолодження доменної печі №3. Це частина масштабної реконструкції печі. Після введення станції в експлуатацію доменна піч буде охолоджуватися без використання морської води, що зробить промисловий процес екологічнішим. Джерело. www.sct.com.ua

Суттєве зростання капітальних інвестицій I кв. 2019 р. зафіксовано у **виробництві коксу та продуктів нафтоперероблення** (зростання у 5,8 раза до I кв. 2018 р., зокрема, освоєно 580,2 млн. грн. проти 138,5 млн. грн за I кв 2018 року). Проте воно переважно було обумовлене придбанням активів (майно та обладнання).

Довідково. Відповідно до договору ПАТ “Дніпровський металургійний комбінат” з ПрАТ “Дніпровський коксохімічний завод”, останньому були передані у власність силовий трансформатор, доменна піч №9, доменна піч №1М, доменна піч №12. Загальна вартість майна без ПДВ становить 333,8 млн. грн. ПрАТ “Дніпровський коксохімічний завод” платежами від 14.02.2019 року та від 15.02.2019 року сплатив повну вартість придбаного за договором майна – 400,6 млн. грн. Джерело. oligarh.media

Рис. 2. ТОП найвищих темпів зростання за I квартал 2019 року освоєних капітальних інвестицій за видами промислової та економічної діяльності, %

Джерело. Держстат

Значні обсяги освоєння капітальних інвестицій спостерігались у **тимчасовому розміщуванні й організації харчування** (зростання у 2,6 рази), що, в тому числі, було обумовлено початком будівництва індустріального парку “INNOVATION FORPOST” в місті Дніпро, а також проведенням ремонтних робіт та оновленням закладів громадського харчування, зокрема, за рахунок коштів іноземних інвесторів.

Довідково. Очікуваний обсяг інвестицій індустріального парку “INNOVATION FORPOST” КП “Агентства розвитку Дніпра” Дніпровської міської ради складає 147,5 млн дол. США, термін реалізації проекту 2017-2027 роки. Джерело. www.dda.dp.ua, www.glavnoe.dp.ua

За I кв. 2019 р. частка капітальних інвестицій направлених на підтримку високо- та середньовисокотехнологічних видів діяльності² становила 5,7%, зокрема, 1,6% освоєно підприємствами у сфері телекомунікації (електрозв'язок), проти 12,2% та 7,3% у I кв. 2018 р. відповідно. Зазначена частка в Україні все ще залишається не достатньою, в той час як значна ресурсна орієнтованість інвестицій не зможе забезпечити стале економічне зростання в майбутньому.

² – До видів діяльності, які використовують високі- та середньовисокі технології, віднесено: телекомунікації (електрозв'язок), комп'ютерне програмування та надання інших інформаційних послуг, наукові дослідження та розробки, виробництво хімічних речовин і хімічної продукції, виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів, виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції, виробництво електричного устаткування, виробництво машин та устаткування не віднесених до інших угруповань, виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів.

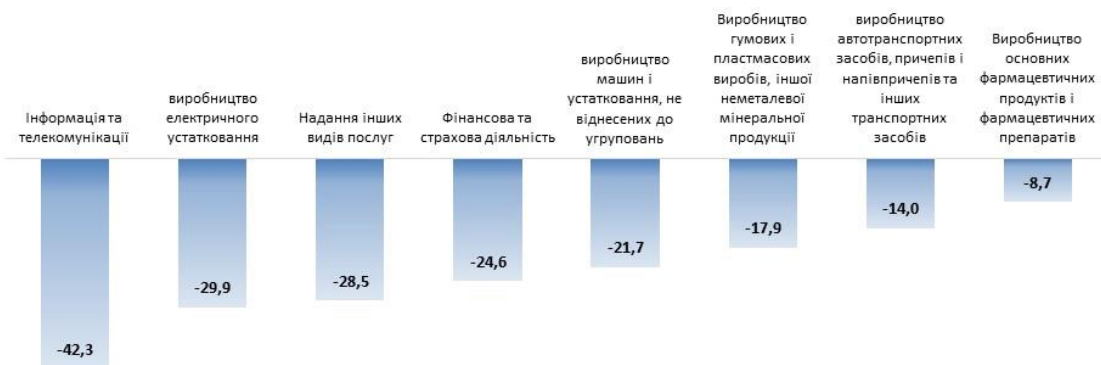
Табл. 2. Капітальні інвестиції окремих видів економічної діяльності у 2015-2019 роках, % до загального обсягу капітальних інвестицій

	2014	2015	2016	2017	I кв. 2018	2018	I кв. 2019
Капітальні інвестиції направлені на підтримку високо- та середньовисокотехнологічних видів діяльності	7,2	11,3	6,8	6,9	12,2	7,7	5,7
Телекомунікації (електрозв'язок)	2,6	7,2	3,0	2,8	7,3	3,7	1,6

Джерело. Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку

За структурою активів зросла частка капітальних інвестицій, спрямована в нежитлові та інженерні споруди (до 12,5% та 18,6% у структурі капітальних інвестицій за I кв. 2019 р. проти 11,6% та 15,1% відповідно за I кв. 2018 р.). Однак, найбільш значною часткою освоєних капітальних інвестицій у розрізі видів активів залишаються інвестиції, спрямовані в машини, устаткування та інвентар (34,8% загального обсягу капінвестицій проти 36,2% за I кв. 2018 р.).

Рис. 3. ТОП найбільших темпів падіння у I кварталі 2019 року освоєних капітальних інвестицій за видами промислової та економічної діяльності, %

Джерело. Держстат

Скорочення обсягів капітальних інвестицій, яке спостерігалось в окремих ВЕД, не чинило суттєвого впливу на загальний темп приросту капінвестицій. Найбільше зниження серед ВЕД спостерігалось у діяльності у сфері інформації та телекомунікації (внесок до загального зростання капітальних інвестицій становив “-” 3,7 в.п.), наданні інших видів послуг (“-” 0,03 в.п.), фінансовій та страховій діяльності (“-” 0,6 в.п.). Негативний внесок інформації та телекомунікації був спричинений високою статистичною базою порівняння (зростання в 2,1 раза у I кв. 2018 р. через придбанням у березні 2018 року трьома українськими мобільними операторами ліцензій на впровадження швидкісного інтернету четвертого покоління (4G) в Україні).

Серед промислових видів діяльності найсуттєвіше скорочення освоєних капінвестицій спостерігалось у підвидах машинобудування, зокрема виробництві електричного устаткування (внесок “-” 0,1 в.п.), виробництві машин і устаткування, не віднесених до угруповань (“-” 0,2 в.п.), виробництві автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів угруповань (“-” 0,2 в.п.). Скорочення у останньому зазначеному підвиді певною мірою пов’язане із високою статистичною базою порівняння (зростання у 2,1 раза у I кв. 2018 року було забезпечене підписанням контракту на сім років між “Укрзалізницею” та американською корпорацією General Electric, що передбачає виділення коштів для складання локомотивів на українських потужностях).

Довідково. У березні 2019 року Крюківський вагонобудівний завод завершив першу чергу проекту з доукомплектування тепловозів General Electric і передав “Укрзалізниці” всі 30 локомотивів. В реалізації проекту взяли участь близько 60 українських компаній, з них 10 – виробники основної комплектації.

Джерело. www.kvsz.com

Регіональний розріз

Більшість регіонів продемонстрували доволі високу позитивну динаміку освоєння капітальних інвестицій. Найвищі темпи нарощення інвестицій спостерігалися у Херсонській області – у 2,4 раза більше, що обумовлено активним будівництвом енергетичних об'єктів (сонячних та вітрових електростанцій). Волинська, Київська, Дніпропетровська, Полтавська області також продовжили демонструвати високі показники освоєння капітальних інвестицій.

Довідково. У Волинській області компанія Kronospan UA місто Нововолинськ (яка є українською дочірньою компанією Kronospan Holdings PLC (Кіпр)) реалізує проект з інвестування у створення кластеру для виробників меблів, будівництво нової трансформаторної підстанції, а також установку котла на біомасі та електростатичного осаджувача (WESP) для зниження концентрації пилю й викидів формальдегіду. Із загальної суми у 168 млн євро Kronospan профінансує 52 млн євро власними коштами. Джерело. interfax.com.ua

В той же час Рівненська, Житомирська, Чернігівська, Хмельницька, Івано-Франківська, Кіровоградська, Запорізька, Закарпатська, Донецька та Черкаська області продемонстрували падіння капітальних інвестицій.

“Більшість регіонів продемонстрували доволі високу позитивну динаміку освоєння капітальних інвестицій, з найвищими темпами у Херсонській, Волинській, Київській, Дніпропетровській, Полтавській областях”

Табл. 3. Регіональний розріз, %, в/п

І квартал 2019 року	Лідери зростання			Найбільше падіння			
	І кв. 2019 р. у % до І кв. 2018р.	частка у структурі І кв. 2018р.	внесок, в.п.		І кв. 2019 р. у % до І кв. 2018р.	частка у структурі І кв. 2018р.	внесок, в.п.
Херсонська	У 2,4 р.б.	1,1	1,5	Рівненська	-29,9	1,3	-0,4
Волинська	66,9	1,9	1,2	Житомирська	-24,7	1,6	-0,4
Київська	54,7	6,1	3,3	Чернігівська	-20,7	1,9	-0,4
Дніпропетр	42,8	9,3	4,0	Хмельницька	-20,2	2,0	-0,4
Полтавська	32,7	3,2	1,1	Івано-Франківська	-17,4	2,0	-0,3

Джерело. Держстат

Очікування.

До кінця 2019 році очікується збереження позитивних тенденцій із певним уповільнення динаміки.

Довідково. У II кварталі 2019 року індикатор економічних настроїв Держстату демонструє позитивні тенденції в економіці: позитивні очікування оцінені на рівні 110,7 (100,7 у II кварталі 2018 року). Так, у промисловому виробництві на відміну від скорочення (порівняно з відповідним місяцем 2018 р.) у січні та лютому (на 3,3% та 1,8% відповідно) у березні та квітні 2019 р. вже зафіксовано зростання на рівні 2,1% та 5,2% відповідно, що створює передумови для формування позитивних очікувань у наступних кварталах щодо обсягів прибутків, а від так і наявності можливостей до інвестування за рахунок власних джерел.

За даними НБУ, у I кварталі 2019 року індекс ділових очікувань становив 119,7% (у I кв. 2018 р. 120,6%), зокрема підвищились очікування респондентів у наступні 12 місяців щодо загального обсягу реалізації продукції власного виробництва (34,4% за I кв. 2019 р., проти 32% і I кв. 2018 р.) та фінансово-економічного стану (20,8% проти 19,6%).

Рис. 4. Капітальні інвестиції, індикатор економічних настроїв та індекс ділових очікувань, %

Джерело. Держстат, НБУ